

نام خانوادگی:	نام درس: فارسی (۳) - همه رشته‌ها
نام پدر:	تاریخ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۴
پایه:	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه
نام دبیر:	سوالات ارزشیابی خرداد ۱۴۰۲
	نمره با عدد:
	نمره با حروف:
	به نام خداوند علم و قلم
	اداره ی آموزش و پرورش
	دبیرستان
	سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

ردیف	بارم
------	------

قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱	کدام معنی از واژه «سامان» در مصراع «با جان بودن به عشق در سامان نیست» برنمی آید؟ الف) امکان ب) درخور پ) مصلحت ت) میسر
۲	معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. الف) باز زین و برگ را بر گرده کهرها و کوندها نهادند. ب) من بیم آن داشتم که مورد عتاب معلّم واقع گردم. پ) ز یزدان دان، نه از ارکان، که کوتاه دیدگی باشد که خطی کز خرد خیزد، تو آن را از بنان بینی
۳	با توجه به متن زیر، شکل درست واژه‌ای را که املاي آن غلط است، بنویسید. «معلّم] لباسی را که جز در روز توزیع جوایز یا در هنگامی که بازرس به مدرسه می آمد نمی پوشید، بر تن کرده بود. گذشته از آن، تمام اتاق درس را ابهت و شکوهی که مخصوص مواقع رسمی است، فرا گرفته بود اما آنچه بیشتر مایع شگفتی من گشت، آن بود که بر روی نیمکت‌هایی که در مواقع عادی خالی بود، جماعتی را از مردان دهکده دیدم که نشسته بودند.»
۴	کدام یک از ابیات زیر، فاقد غلط املايي است؟ الف) چو او را بدیدند برخاست غو که آمد ز آتش برون شاه نو ب) نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی نتوان شبخ تو گفتن که تو در وهم نیایی
۵	از میان واژگان زیر، املاي کدام واژه، به هر دو شکل صحیح است؟ «اتراق / اطراق»، «جناق / جناغ»، «حتّاکي / هتّاکي»، «حمایل / همایل».
۶	در کدام گزینه املاي واژه‌ای غلط است؟ شکل درست آن را بنویسید. الف) نمی پذیرفتید؛ بهانه می آوردید و طفره می رفتید. ب) آن وقت من هرچه اسرار و تعارف می کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می ورزی.
۷	در هریک از جمله‌های زیر، املاي درست را از داخل کمانک برگزینید. الف) پس از او عموی بزرگم برجسته‌ترین شاگرد (حوزه / حوضه) ادیب بزرگ بود. ب) از مکاید فعلش به جهان برفتند و از کربت جورش راه (غربت / قربت) گرفتند. پ) قدری برای به جا آمدن احوال و تسکین (قلیان / غلیان) درونی در حیاط قدم زدم.

۰/۲۵	۸	در کدام گزینه «حذف به قرینه معنایی» صورت پذیرفته است؟ الف) عشق من، خنده تو / در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکفد. ب) پادشه را کرم باید تا بر او گرد آیند و رحمت تا در پناه دولتش ایمن نشینند. پ) گر آتش دل نهفته داری سوزد جانت، به جانت سوگند ت) گفت: «نزدیک است والی را سرای؛ آنجا شویم» گفت: «والی از کجا در خانه حمار نیست؟»
۰/۲۵	۹	زمان و نوع فعل «نخستین جمله» در همه عبارات زیر، به جز عبارت یکسان است. الف) داشتم می‌گفتم آن شب نیز / سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد. ب) در باب آن مسئله معهود، خاطرم داشت کم کم به کلی آسوده می‌شد. پ) با تمام نیرویی که داشت می‌دوید. هر از گاهی صدای تیر یا انفجاری او را به خود می‌آورد. ت) کار داشت به دلخواه انجام می‌یافت که ناگهان از دهنم در رفت که آخر آقایان، حیف نیست از چنین غازی گذشت؟
۰/۲۵	۱۰	در بیت زیر، چند «مفعول» وجود دارد؟ «بگفت: آنجا به صنعت در چه کوشند» بگفت: اندۀ خرنده و جان فروشند»
۰/۲۵	۱۱	ضمیر پیوسته، در کدام مصراع، «وابسته وابسته» است؟ «بعد چندی که گشودش چشم رخش خود را دید بس که خونس رفته بود از تن بس که زهر زخم‌ها کاریش گویی از تن حس و هوشش رفته بود و داشت می‌خوابید»
۰/۲۵ ۰/۲۵	۱۲	در بیت «به دستور فرمود تا ساروان / هیون آرد از دشت صد کاروان»: الف) کدام واژه در جایگاه «ممیز» است؟ ب) جمله «پیرو» یا «وابسته» را مشخص کنید.
۰/۲۵ ۰/۲۵	۱۳	در متن «کلمه استاد را به پیشنهاد ایشان اختیار کردم اما خوش ندارم زیاد استعمال کنم. همه حضار یک‌صدا تصدیق کردند که تخلصی بس بجاست و سزاوار ایشان است.» الف نوع وابسته وابسته را بنویسید. ب) نمودار پیکانی آن را رسم نمایید.
۰/۵	۱۴	با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی هر یک از موارد داده شده را تعیین کنید. «ای مادر سرسپید، بشنو این پند سیاه بخت فرزند بگرای چو ازدهای گرز» بخروش چو شرزه شیر ارغند» الف) در گروه اسمی «شرزه شیر ارغند» واژه «شیر» هسته است. ب) ترکیب «مادر سرسپید» وصفی و ترکیب «سیاه‌بخت فرزند» اضافی است. درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐

۱۵	در عبارت «چون برسیدم بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برد»: الف) جمله «پایه» یا «هسته» را مشخص کنید. ب) نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید.	۰/۲۵ ۰/۵
۱۶	در سروده «تهمتَن، گرد سجستانی / کوه کوهان، مرد مردستان / رستم دستان / در تگ تاریک ژرف چاه پهناور / کشته هر سو بر کف و دیواره هایش نیزه و خنجر ... / در بُن این چاه آبش زهر شمشیر و سِنان، گم بود»: الف) نوع نخستین نقش تبعی را بنویسید. ب «و» در جمله پایانی، حرف عطف است یا ربط؟ پ) نشانه «ان» در واژه مشخص شده، مفهوم «شبهت» دارد یا «جمع»؟	۰/۲۵ ۰/۲۵ ۰/۲۵
قلمرو ادبی (۵ نمره)		
۱۷	ابیات زیر را به شکلی درست کامل کنید. الف) بود لبریز از عشقت وجودم؛ میهن ای میهن ب) دارد اسارت تو به زینب اشارتی	۱
۱۸	در عبارات زیر، جاهای خالی را، به درستی، پر کنید. الف) کتاب «بینوایان» اثر است. ب) کتاب نوشته «ظهیری سمرقندی» است.	۰/۵
۱۹	نام آفرینندگان آثاری را که نویسنده آنها نادرست ذکر شده، بنویسید. «بخارای من، ایل من: محمد بهمن بیگی / تذکره الاولیا: عطار / تمهیدات: شهاب‌الدین سهروردی / قصه شیرین فرهاد: نظامی»	۰/۵
۲۰	در تشبیه موجود در بیت زیر، «مشبه» کدام است؟ «بر کن ز بُن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکند»	۰/۲۵
۲۱	آرایه ادبی مناسب هر بیت را برگزینید. الف) با اهل فنا دارد هر کس سر یک‌رنگی ب) زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر باید که به رنگ شمع از رفتن سر خندد (تضاد / مجاز) بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست (تشخیص / متناقض‌نما)	۰/۵
۲۲	واژگان پدیدآورنده آرایه لفظی «سجع» در عبارت زیر، کدام‌اند؟ «هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات.»	۰/۵

۱	جاهای خالی عبارات زیر را، به درستی پُر کنید. الف) کاربرد واژگان قافیه در بیت زیر، سبب خلق آرایه ادبی «.....» شده است. «آتش است این بانگ نای و نیست باد هر که این آتش ندارد نیست باد» ب) در مصراع نخست بیت زیر، کاربرد آرایه های و مشهود است. «دل چه بندی در این سرای مجاز؟ همت پست کی رسد به فراز؟» پ) در بیت زیر، کاربرد آرایه های «تشبیه»، «مراعات نظیر»، «تلمیح» و «.....» مشهود است. «چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان؟ چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟»	۲۳												
۰/۲۵	آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه اضافه است) <table border="1"> <tr> <td>الف) آتش عشق است کاندر نی فتاد</td><td>جوشش عشق است کاندر می فتاد</td><td>۱- ایهام</td></tr> <tr> <td>ب) چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم</td><td>من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو</td><td>۲- تضمین</td></tr> <tr> <td>پ) گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم</td><td></td><td>۳- حسن تعلیل</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>۴- حس آمیزی</td></tr> </table>	الف) آتش عشق است کاندر نی فتاد	جوشش عشق است کاندر می فتاد	۱- ایهام	ب) چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم	من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۲- تضمین	پ) گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم		۳- حسن تعلیل			۴- حس آمیزی	۲۴
الف) آتش عشق است کاندر نی فتاد	جوشش عشق است کاندر می فتاد	۱- ایهام												
ب) چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم	من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۲- تضمین												
پ) گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم		۳- حسن تعلیل												
		۴- حس آمیزی												
قلمرو فکری (۸ نمره)														
۰/۲۵	شاعر در بیت زیر، به بیدادگری کدام پادشاه اشاره دارد؟ «آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است»	۲۵												
۰/۲۵	مولانا در بیت زیر، چه کسانی را سزاوار همراهی «عارف» دانسته است؟ «نی حریف هر که از یاری برید پرده هایش پرده های ما درید»	۲۶												
۰/۲۵	«ضرورت توسل به مرشد و مراد» از مفهوم کدام بیت برمی آید؟ الف) در عالم پیر، هر کجا برنایی است عاشق بادا که عشق خوش سودایی است ب) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت آن خضر که فرخنده پی اش نام نهادند	۲۷												
۰/۲۵	بیت «نشاط غربت از دل کی برد حب وطن بیرون؟ / به تخت مصرم اما جای در بیت الحزن دارم» به کدام داستان اشاره دارد؟	۲۸												
۰/۲۵	عبارت «و آنچه را قدیمی است قدیمی ندانم که تو از آن منی و من از آن تو. درست مانند نخستین باری که نام زیبای تو را تلاوت کردم.» کدام مفهوم را خاطرنشان می سازد؟ الف) غیرت و توانایی معشوق (ب) جاودانگی و تقدس عشق پ) کرامت و مهربانی معشوق (ت) وصف ناپذیری و زیبایی عشق	۲۹												
۰/۲۵	با توجه به ابیات زیر، مراد از «پیر خردمند» کیست؟ «چه خوش فرمود آن پیر خردمند وزین خوشتر نباشد در جهان پند: اگر خونین دلی از جور ایام لب خندان بیاور چون لب جام»	۳۰												

۰/۲۵	۳۱	مراد از این سخن در بیت زیر چیست؟ «سیاوش چنین گفت کای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار»
۰/۲۵	۳۲	شاعر در سرودهٔ زیر، علاقهٔ خود به محبوبش را به چه موضوعی پیوند زده است؟ «خنده‌ات را می‌خواهم / چون گلی که در انتظارش بودم / گل آبی، گل سرخ کشورم که مرا می‌خواند.»
۰/۲۵	۳۳	شاعر در بیت زیر، شنونده را برای بهره بردن از سخنان گوینده، به چه چیزی فرا خوانده است؟ «مستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد غنچهٔ خاموش بلبل را به گفتار آورد»
۰/۲۵	۳۴	۳۴- مقصود از آخرین جملهٔ عبارت «با آخرین رمق‌هایتان داد زدید و به همه دستور دادید که بروند... به یک نفر هم گفتید که به برادر محسن خبر بدهد که ادامهٔ حمله را در دست بگیرد.» چیست؟
۰/۵	۳۵	بیت «صدهزاران سایهٔ جاوید تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید تو» و بیت زیر، بر کدام مفهوم مشترک تأکید دارند؟ «وصلت آن کس یافت کز خود شد فنا هر که فانی شد ز خود، مردانه‌ای است»
۰/۵	۳۶	بیت «چنان آمد اسب و قبای سوار / که گفتی سمن داشت اندر کنار» را با مضمون بیت زیر مقایسه کنید. «آتش ابراهیم را نبود زیان هر که نمرودی است گو می‌ترس از آن»
۰/۵	۳۷	در متن «ناله‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم. ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین و بزرگم را که همچون این شیعهٔ گمنام و غریبش، در کنار آن مدینهٔ پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد، سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست.» منظور از «امام راستین و بزرگ» و «شیعهٔ گمنام و غریب» به ترتیب، چه کسانی است؟
۰/۵	۳۸	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. الف) عصارةٔ تاکی به قدرت او شهد فایق شده. ب) متکلم وحده و مجلس آرای بلامعارض شده است. پ) حیات از عشق می‌شناس و ممات بی‌عشق می‌یاب. ت) بعد از این وادی استغنا بود ث) اگر کوه آتش بود، بسپرم ج) یک قصهٔ بیش نیست غم عشق وین عجب چ) با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است ح) آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد نه در او دعوی و نه معنا بود از این تنگ خوار است اگر بگذرم کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟